

Kis-mező: Frissen vetett területen nagy kiterjedésű régészeti lelőhelyet fedeztünk fel, amely nem terjed ki a tábla ÉK-i sarkára (kb. 200×250 m). A felszínen szórványosan gyűjtöttünk kerámiatöredékeket, amelyek nagyrészt a balatonszentgyörgyi bekötőút mentén mintegy 50×150 m hosszan sűrűsödtek kb. a tábla középső harmadában (a DNy-ÉK-i irányú távvezetékől É-ra).

A tábla DK-i sarkában, szélén újabb leletkoncentrációt (kerámiatöredékek, kovamagkő) figyeltünk meg, amelyet külön gyűjtöttünk. A leletek őskori (feltehetően rézkori, bronzkori) és középkori (13–15. század) településre utalnak. Az őskori leletek a tábla déli részében voltak túlsúlyban. A középkori anyag a tábla középső sávjában, a Ny felé kissé emelkedő részen fordult elő inkább, bár szórtan az egész kiterjedési területen is. A lelőhely a Cser-pataktól É-ra 150–250 m-re húzódik. A 7. sz. főút és a patak közötti, még Hollád külterületéhez tartozó parcella a lábon álló kukorica miatt nem volt járható, de a lelőhely errefelé, azaz déli irányba is tovább húzódhat. Ny-on, már Tikos külterületén, 800 m-re húzódik a Pörös-árok, amely a lelőhely további kiterjedését támasztja alá.

A község többi, a településrendezési tervben érintett külterülete kukorica, tarló vagy legelő miatt nem volt járható. A leletek a kaposvári múzeumba kerültek.

SOMOGYI KRISZTINA

194. Hollókő, Faluhely-rét

(Nógrád megye) Kö

2004. augusztus 2.–12. között szennyvízberuházást megelőző feltárást végeztünk Hollókő határában, a Hollókői-patak partján. A középkori lelőhely a patak két oldalán jelentkezett. A pataktól délre eső Faluhely-rét elnevezésű területen 3 szelvényt nyitottunk, közülük egyben találtunk értékelhető eredményt: egy középkori eredetű árok részletét. A lelőhely É-i része egy a patakpartot kísérő hosszan elnyúló dombon található, ahol a nyomvonalon (4 m-re párhuzamosan a patakparttal) 10 próbaszelvényt (2×1 m) nyitottunk. Ezek feltárása során kiderült, hogy a terepbejárás alkalmával a nyomvonalon megtalált leletek – közvetlen a patak partján – nem a lelőhely szélét jelzik, hanem csupán a domboldalról lemosott és leszántott régészeti leletanyag. A szántott réteg alatt megtaláltuk az altalajt, melyben objektumokat nem tudtunk megfigyelni. A 20–30 cm vastag szántott rétegből objektumhoz nem köthető középkori kerámia és állatsont került elő.

GUBA SZILVIA

195. Hollókő, Pusztaverem-domb

(Nógrád megye) Kö

A szemle során sikerült azonosítanunk a Gádor Judit által 1968-ban feltárt középkori templom helyét. A területen, a templom tövében dögműtűt működtettek, a

talaj szennyezettsége miatt a lelőhely egyelőre nem kutatható.

Munkatárs: Majcher Tamás.

GUBA SZILVIA

196. Hosszúhetény, 0121/4 hrsz.

(Baranya megye) Kk

A terület a településtől DNy-ra, a Mál-tetőtől délre húzódó É-D irányú dombvonulat keleti része. A dűlő nyugati és északi határa a települést a 6. sz. főúttal összekötő út, keleti határa az Ormánd-dűlőbe vezető földút, délen a Kis-Mező-dűlőtől elválasztó meredek lejtő.

2004. április 16-án kb. 400×200 m kiterjedésű területen végeztem régészeti terepbejárást. A 270–260 m Bf magasságú É-D irányú dombvonulat északi és déli részén kis magaslat, ezeken kisebb-nagyobb kopott, törött kövek természetes előfordulását figyeltem meg, a magaslatokon köves talaj jelent meg. A terület ÉK-i részén, az út közelében néhány apró, kopott (késő) középkori cserép szórvány előfordulása jelezte a középkori Ormánd település közelségét.

NAGY ERZSÉBET

197. Iklad, Iskola tér 7/a

(Pest megye) A

2004. június 7-én bejelentést kapott az aszódi múzeum, hogy a fenti telken házbővítés során csontvázat találtak. Még aznap a helyszínen a következőket tapasztaltam. A szóban forgó telek (hrsz.: 448/2) egy most kialakulóban lévő utcának a déli oldalán helyezkedik el, a Galga bal partján húzódó, nagyjából DK-ÉNy-i irányú magaspártján, annak déli oldalán a községi temető alatt és az általános iskola felett. A tulajdonos a csaknem É-D-i irányú telek DNy-i sarkában álló faháza bővítéséhez egy 50–60 m mély gödört ásott, s ennek során akadt a vázra, amelyet nagy részben ki is bontott. Ugyanekkor – elmondása szerint – talált a jobb medencelapát alatt egy sor késő avar, öntött, zöldpatinás bronz (vagy ezüst) övveret: egy propeller alakút, 2 lekerekített végű, téglalap alakú, áttört szíjvéget (stilizált állatalakkal?), két akantusz levél alakút. A váz csak lábszárközépig látszott, ezért rá kellett bontani. Ezt a végső kibontását már magam végeztem, de ennek ellenére nem éreztem sehol a sírgödör betöltésének elszíneződését, amely talán azért nem látszódott meg, mivel azonos színű volt a sárga agyagos altalajjal. A váz rabolatlan, de sok helyen gyökerek és rágcsálók bolygatták meg. Hátán, egyenesen feküdt, lába térdben kissé meghajlott. Bal keze nyújtva feküdt a törzs mellett, a jobb kitartva helyezkedett el és könyöktől hiányzott. Tájolás ÉNy-DK: 290–110°, mélysége: 50–65 cm a mai felszíntől. Felnőtt férfi, a csontok megtartása jó. A bontás során valószínűleg másodlagos helyzetben a jobb térdnél előkerült egy félköríves, áttört, bronz szíjvég(?), valamint a váz felszedése után egy állatjárásban egy további akantusz levél alakút találtunk. A

medence felszedése után felfordított állapotban előkerültek az öv hátsó részének veretei: négy csuklós, áttört, öntött bronzveret, amelyek közül kettőnek csak a lecsüngő része volt meg (az övre való rögzítést szolgáló rész hiányzott). Az összes fejjel lefelé került elő: a 2. számú a jobb medencelapát alatt, a 3–5. a bal lapát alatt. A vázat és a leleteket a Petőfi Múzeumba szállítottam.

KULCSÁR VALÉRIA

198. Izsák, Vörös tanya

(Bács-Kiskun megye) Sza

2004. június 7-én helyszíni szemlét tartottunk a XVIII. sz. csatorna mentén, ahonnan erdőtelepítés nyomán előkerült ép emberi koponyát szolgáltatott be a múzeumnak.

A lelőhely Izsáktól kb. 4,5 km-re DK-i irányban fekszik. Az Izsákról Páhi felé haladó útról kell lekanyarodni K-re egy földútra, még mielőtt az út áthalad a XVIII. sz. csatornán. A területen kisebb részen szétszóródva kerámiaanyagot találtunk. A lelőhely alig 50×50 m területen fekszik. Feltűnően sok, és nagy darab kerámiasalak hevert szerteszét, néhol égett paticsos részekből kemencére következtettünk. Szerencsésen sikerült találni egy állkapcsot, és részben a földben ott volt a szinte teljes csontváz, néhány csontja még anatómiai rendben. Egész koponyája nem volt, csak egy-két töredék, így biztos, hogy a bekerült koponya nem az övé volt. A csontok környékéről, de nem bizonyíthatóan hozzátartozva két kis vasdarabot leltünk. Az igen jó minőségű vörös, és sötétszürke kerámatöredékek a szarmata időszak késői korszakára kelteznek a leletanyagot. Két sír biztosan volt ezen a helyen.

ROSTA SZABOLCS – V. SZÉKELY GYÖRGY

199. Jákfa, Jákfai útra-dűlő

(Vas megye) U, R

2004. március 28-án helyszíni szemlét végeztünk az építésre szánt területen (hrsz.: 0171/1–4, 0711/7). A Peresztég-patak magasabban fekvő teraszán, egy kavicsdomb K-i lejtőjén, (Károlyi M. lelőhelyétől nem túl messze) terül el a lelőhely. A falu közútja közelében (a lelőhelytől Ny felé) a tervezett lakótelepeken nem találtunk leleteket. A mélyebb térszínen erősen fekete öntéstalaj van, ahol már nem találtunk leleteket.

A késő neolitikum-kora rézkor időszakára keltezhető település kiterjedése kb. É-D: 200 m, K-Ny: 120 m. Különleges jelenséget (ház, gödör, kemence), de még egyszerű elszíneződéseket sem tapasztaltunk, csupán edénytöredéket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Nagy Marcella.

ILON GÁBOR

200. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) Sza

2004. augusztus 11-én gázvezeték-fektetést kísérő régészeti szakfelügyeletet végeztem el. A vezeték János-

halma szélén, a Borotára vezető utat keresztezve fektették le, a közeli major (Petőfi TSz) céljára. A vezeték kb. 750 m hosszan vezetett az úttól az épületekig, végig legelő területen haladva, a régi földút alatt.

A helyszínen a kiásott és még be nem temetett árok nyomvonalán végighaladva kb. 350 m-re a falutól égett jellegű betöltésre figyeltem föl. A falból népvándorlás kori durva kerámia töredéke fordult ki. Másnap egy szelvényt nyitottam az árok É-i felénél 1,5 m-es szélességben. A jelenlegi felszíntől 40–45 cm átlagmélységben bukkant elő a második értékelhető járószint, mely a 20. század elejének időszakából származott, a későbbi tsz út elődje volt. A szinten és abba beletaposva jelentős mennyiségű kerámia feküdt. A második járószint elbontása után a keményre járt, palaszerűen elváló szint alatt előkerült a szarmata járószint, mely szántással nem volt megbolygatva. Kibontottuk a tüzelőhelyet, és két gödröt, melyek mind csak a humuszban voltak megfigyelhetők. A szelvényt szélesítve az árok déli oldalán nagyobb méhkas alakú tárolóvermet bontottunk ki, melyet kettévágott a gázvezeték árka. Egy ház körvonalai rajzolódtak ki, azonban már nem sikerült teljesen kibontani. Az objektumokból szép, és jelentős mennyiségű leletanyagot tártunk fel. A házból rosszabb minőségű terra sigillata darabjai kerültek elő. A szürke kerámia apró kavicsal soványított, kézi korongon készült.

ROSTA SZABOLCS

201. Jánosháza, Országúti-dűlő

(Vas megye) B?, V?, Ró, Kö

2004. május 17-én helyszíni szemlét tartottunk. Ekkor a rossz látási viszonyok miatt a lelőhely pontos kiterjedését nem tudtuk megállapítani, de valószínűleg végighúzódik az ártérből kiemelkedő területen. A terület (hrsz.: 0115/10, 0115/12) egy egykori vízfolyás árteréből kiemelkedő magaspart, dombhát. Tőle NyDNY-i irányban kb. 400 m-re van egy vaskori halomsír. Szemlénken kb. 3000 m²-es területen távolították el a humusz 30–40 cm-es rétegét. Az altalaj sárga agyagos, melyen megáll a talajvíz. A lehumuszolt területen kb. 20 nagyobb foltot sikerült elkülöníteni, de ezenkívül több kisebb is lehet: gödrök, árkok, cölöplyukak, egyéb régészeti jelenségek. A foltok felületéről főleg őskori kerámiát gyűjtöttünk. Feltehetőleg egy késő bronzkori, kora vaskori település részlete került elő. A leletanyag őskori kerámia, néhány római kori téglá-, tegula-, valamint kerámatöredék. Szórvány középkori (15. század) kerámiát is gyűjtöttünk.

Május 20. és június 4. között végeztük el a leletmentést az építendő épület helyén a 80×40 m-es területen, illetve annak körzetében. Összesen 27 régészeti objektumot tártunk fel. Egy részük közepes méretű, sekély, tálszerűen lemezyedő gödör. Egy másik csoportba tartoznak azok, melyek kissé hosszúkasak, szabálytalanok, nagyjából É-D-i irányúak, és egyik felükben egy szűk, mély rész mélyül, mint egy nagyméretű oszlophely. Egy-